

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Faculty of Social Sciences, Charles University
Smetanovo náměstí, 6, 110 01 Praha 1
Česká republika

Posudek vedoucího na rigorózní práci:

Kopečná, Anna. *Význam Arktidy v mezinárodních vztazích*. UK FSV IMS, Praha, 2011, 100 s.

Kolegyně Anna Kopečná předložila jako svou rigorózní práci upravený a doplněný text práce diplomové, kterou v minulém akademickém roce úspěšně obhájila s hodnocením výborně a obdržela za ni i pochvalu děkana UK FSV.

Na úvod je třeba říci, že práce je věnována tématu, které se v posledních letech stalo vysoce aktuálním a jehož význam bude nejspíše v nejbližší budoucnosti nadále vzrůstat. Třebaže se předpovědi klimatologů ohledně úplného odlednění arktické oblasti poměrně zásadně liší, skutečnost, že k tomuto odledňování postupně dochází, je nezpochybnitelná. Tento proces s sebou přináší nové možnosti těžby nerostných zdrojů a využívání námořních cest (tzv. Severovýchodní a Severozápadní cesty), zároveň však zvyšuje pravděpodobnost potenciálního střetu mezi arktickými státy, které budou v budoucnu usilovat o rozšíření svého území a svých výlučných práv v oblasti. Arktida začíná přitahovat i pozornost nearktických zemí, jako například Čínské lidové republiky, které se v regionu rovněž začínají angažovat. Je vcelku pochopitelné, že toto téma vyvolává řadu kontroverzí a že některé spory či události, které s ním souvisejí, bývají často v médiích i některých populárně-naučných textech snad až příliš akcentovány a zveličovány. Toho si byla autorka při psaní své práce dobře vědoma a podařilo se jí posoudit problematiku objektivně, aniž by se k podobným zjednodušením (používání slovních spojení „boj o Arktidu“ apod.) uchýlovala.

Z hlediska své organizace a členění je práce strukturována velice dobře a přehledně. Po úvodu, který vymezuje hlavní téma práce, představuje její strukturu a obsahuje rovněž rozbor literatury (zde autorka upozorňuje právě na výše zmíněnou problematickou povahu některých dostupných prací, zejména aktuálně vydávaných publikací, o Arktidě) následuje dalších sedm kapitol, doplněných závěrečným shrnutím a zhodnocením. Autorka zcela správně na začátek práce zařadila kapitolu, která vymezuje region Arktidy z pohledu jejího výzkumu. Za ni jsou zařazeny pasáže věnované mezinárodněprávním smlouvám a mechanismům, které situaci v Arktidě a postavení jednotlivých států upravují a regulují (zejména smlouvy UNCLOS), historický exkurz popisující objevování a „dobývání“ Arktidy (který osvětluje i některé ze současných teritoriálních sporů a nároků arktických států) a kapitola o arktické spolupráci. Samostatná kapitola je věnována i Severovýchodní a Severozápadní cestě, potenciálu jejich využívání v budoucích letech i možným úskalím, které by jejich otevření pravidelné námořní dopravě přineslo. Nejdlejší a nejpodrobnější část práce tvoří podrobný rozbor a analýza nároků (ať těch, které státy na základě ratifikaci smlouvy UNCLOS již vznesly, nebo požadavků, pro něž teprve v současnosti shromažďují nezbytná vědecká data). Kromě postavení státních aktérů (Kanady, Spojených států, Ruska, Norska a Dánska) jsou v této kapitole popsány i dopady, které by případné změny v arktickém prostoru měly (nebo již mají) na tradiční způsob života původního obyvatelstva, a možnosti, kterými tyto skupiny obyvatel disponují k ovlivnění rozhodování o vlastní budoucnosti. Zařazení této podkapitoly o původních národech je podle mého názoru velice důležité, neboť byť jsou po tisíciletí integrální součástí arktického ekosystému, jsou často opomíjeny a jejich nároky a potřeby (a často se zdá, že snad ani jejich samotná existence) nejsou dostatečně brány v potaz.

Poslední kapitola je věnována multilaterálním jednáním o Arktidě, jejich dosavadnímu průběhu a výsledkům, jakož i přínosu, který mohou mít pro budoucí podobu arktické spolupráce a pro řešení případných konfliktů v oblasti.

Autorka při zpracování tématu vycházela ze široké pramenné základny a odborných publikací zejména zahraniční provenience (česky psaných prací na toto téma je doposud velice málo), které v některých případech byla nucena doplnit i zdroji populárně-naučnými, což však odbornou kvalitu práce nijak nesnížilo. S informacemi pracuje velice dobře, podrobuje je kritickému posouzení a analýze a její práce tak není pouhým faktografickým popisem aktuálního stavu vývoje v arktickém regionu (byť některé pasáže, zejména kapitola o mezinárodněprávních mechanismech, jsou již ze své povahy převážně deskriptivní). Osobně jako vedoucí práce oceňuji i to, že autorka na jednotlivé problémy formuluje svůj názor, podložený ovšem relevantními faktografickými údaji a logicky odůvodněný. Již v diplomové, a tím spíše pak v rigorózní práci, by alespoň podle mého názoru měl být její autor schopen nejen seřadit a utřídit sebraná fakta a informace do koherentního celku, ale zároveň, na základě provedeného bádání, ke zkoumané problematice zaujímat vlastní stanoviska. Toto stanoviska pochopitelně nesmí být čtenářům „vnucována“ jako jediné správná, pokud jsou však prezentována takovou formou, jakou zvolila autorka v tomto konkrétním případě, představují z hlediska práce obohacení a jakousi přidanou hodnotu.

Po stránce formální splňuje práce všechny stanovené náležitosti z hlediska rozsahu i vyžadovaných příloh. Citační aparát je zpracován na velice dobré úrovni, seznam použitých zdrojů na konci práce je přehledně rozčleněn a může poskytnout nesmírně užitečné vodítko pro čtenáře, kteří by se o tuto problematiku zajímali. Gramatické chyby a stylistické nedostatky se v práci takřka nevyskytují, což není ani na této úrovni vždy pravidlem.

Závěrem mohu s potěšením konstatovat, že z mého pohledu jakožto vedoucího předložila Anna Kopečná velmi kvalitní text, která naprosto beze zbytku splňuje (či dokonce překračuje) nároky kladené na tento typ závěrečné práce. Přispěla zároveň k rozšíření poznání o arktické problematice, která je v českém odborném prostředí stále tématem spíše okrajovým. Proto doporučuji práci jednoznačně k obhajobě a zároveň si dovoluji navrhnout komisi zvážení návrhu udělení pochvaly děkana za vynikající rigorózní práci.

V Praze dne 13. 10. 2011

PhDr. Jan Bečka, Ph.D.
UK FSV IMS KAS